

UZVĒRDI, PALAMES UN APDZEIVĒTOS VĪTAS LATGOLĀ

Sakarā ar prof. L. Latkovska aicinājumu (Latgolas Bolss 751. numerī) vēl vākt ziņas par latgaļu uzvārdiem, palamem un apdzīvotom vārdiem, taidas, cik ir bejis iespējams, asmu savācis par Kolupa, Leivānu, Pīdrujas, Pūstines un Rāzinas pogostiem. Nu sakārtotom ziņom dažas nūdzūdu laseitōjim zynōšonai, eventualai papyldynōšonai un konsultacijai.

Kolupa pogostā ir sādžas, kur gondreiz vysi saimisteibu īpašniki ir ar vānaidim uzvārdim. Pīmāra dēļ minēšu Baltačus un Styuriškas. Styurišku sādžā ar apmāram trejdesmit saimisteibom tikai divu saiminīku uzvārdi beja Baika un Rimeicāns, bet pōrejim uzvārds „Styuriška“. Pogosta valde dažus Baltaču sādžas saiminikus sauce pēc jūs vārda, pīmāram: Jura, Franča voi Bārtuļa Baltači. Bet saimisteibu īpašnikim ar vānaidim priekš-

vārdim tyka dūtas atsevišķas pavārdes, pīmāram: Lejas Pīters Baltacis. Styurišku sādžā apmāram desmit īpašnikim priekšvārds ir bejis Jōns. Ari te ir kotrai Jōņa saimisteibai dūta atteiceiga pavārde: Kolna Jōns, Bōrzdaiņš Jōns un tai tōļok.

Rati uzvārdi Kolupa pogostā:

Audzars,
Dringis,
Draško,
Pleskota,
Smikiors.

Leivānu pogosta Mucinīkūs un Starēs, leidzeigi Styuriškōs un Baltačūs, vysim saiminīkim ir bejis vānais uzvārds, prūti, „Mucinīks“ un „Stare“. Atšķireibas nūlyukā pogosta valde saiminikus ir saukuse tāva vārdā, pīmāram: Jōns Ignata dāls Mucinīks. Ari ir bejušas pavārdes: Vinagolu Stares, Sylamolas Donota Stares, Kolnasātas Stares, Lejasmōjas Stares, Līpusātas Stares un t. t.

Rati uzvārdi Leivānu pogostā:

Korseniņs, Korsiniņs,
Mengis, Mengiņš (Skaistas pog. ari Pūstines pog.)

Mikelis, Mikels,
Pōpuļs,
Zeibs,
Žikars.

Tesvins (Pūstines pog.)

Runojūt par palamem, bīži vīņ nav vīgli nūskaidrēt kaidā ceļā tei ir cālusēs un izprast palames nūzeimi. Ir iespējams, ka laika tecējumā dažī uzvārdi kaut kaidā ceļā pōrsaveidōja par palamem, tys sevišķi, atsateic un tom saimisteibom, kur teik īpracāti īgōtni. Kolupa pogostā „Toža“ ir palame, bet Jaunburtnieku pogostā, Vydzemē, „Toža“ ir uzvārds. Tys pat sokoms par uzvārdu „Bambans“ Izvolta pogostā un palami „Bombons“ Leivānu pogostā.

Ontōns, Francis un Ignats Soms Kolupa pogostā Keišu sādžā ir saukti par „Ladusim“. Šei palame jim nav patykuse. Somi tū ir uzskatejuši par lomu vārdu. „Vysi trejs brōli ir bejuši muzykanti.“

Pogosta valdes lūceklis Pūdāns nu Logocku sādžas ir saukts par „Saru kupči“. Jys, kai tys pogosta valdes veiram pīsanōk, bīži ir apstaigōjis sova nūvoda saimisteibas, leidzjamūt sūmu (portfeli) ar vysaidim pogosta valdes reikōjumim, apkōrtrokstim un cytim papeirim. Pīlaiž, ka kaidis saiminīks, kod Pūdāns tur īsaradis agrā reita stuņdē, ir īsasaucis: „Kur, tu, te staigoj kai saru kupčs!“ Šaids izteiciņš ir izplatējis pa vysu pogostu, nu kō asūt cālusēs palame „Saru kupčs“.

Apdzīvotā vītā „Izdagys“ ari „Izdagas“ tymā pat Kolupa pogostā, ziņu snēdzēs pīmiņ tikai Gerēņa, Šaršuna, Capuriša, Smikiora, Smolenska un Jōņa Lozdas saimisteibas. Jōni Lozdu ir saukuši par „Toza“. Pīlaiž, ka palame „Toza“ ir cālusēs nu krīvu vārda „tože“, kū Lozda itkai bīži asūt lītōjis. Dūmoju, ka šei palame ir cālusēs nu kō cyta.

Bibelišku Lazdanu ir saukuši par „Grauzu“, bet Baltaču Vonogu par „Skraucu“.

Rasnaču vīnu brōli ir saukuši par „Garū“ tōpēc,

ka jys ir bejis gars, ūtrys brōls ir bejis zama auguma. Kaidis Soms ir saukts par „Byuku“.

Brōli Benjamins un Andryvs Leivānu pogosta Starēs ir montōjuši palami „Jesperī“. Palame „Jesperī“, „Jesperāni“, asūt cālusēs nu tō, ka obi brōli ir ōtri runōjuši, bet varbyut ir ari kas cyts pamatā?

„Skroidži“ ari ir palame, kuru dabōjuši brōli Ignats, Donots un Ontōns Stares. Vysi trejs brōli ir bejuši strauji kusteibōs, namīreigi. Daži dūmoj, ka „skriži“ nūzeimōj cērciņus?

„Zolnerovičs“, ir uzvārds Pīdrujas pogostā, bet kas izaklausa vairōk pēc palames nakai uzvārda. Zolneroviču tāvu-tāvs ilgus godus kolpōjis cara armajā, bet pēc tam jō pēcteči ir saukti par „Zolnerovicim“ — soldota pēctečim.

Čvirkovčs ōtri asūt runōjis, dabōjis palami „Čyrkun“. Pīdrujas pogostā par cyrkunim apzeimejūt cylvākus, kas ōtri runojūt un myužeigi čeikstūt — ni ar kū naasūt apmīrynōti.

Muižinīks Radzivičs Rāzinas pogostā ir zamōk mynātūs palamu devējs: „Meža zaglis“, Vinca Rubuļs ir nūsaukts tai tōpēc, ka jys bez atļōves ir cērtis molku muižas mežā.

„Ceiruļs“ vīns nu Jermanu brōlim nūsaukts tai tōpēc, ka jys strōdojūt bīži ir dzidōjis.

„Arbidans“ — ūtrys Jermanu brōls. Kōpēc?

Rati uzvārdi:

Jermans.

Dažkōrt pavārde voi sevišķs apzeimējums teik dūts pat vasalai sādžai. Koškovci ir sādža Pīdrujas pogostā, kur krystojās Latvijas-Pūlijas un Krīvijas rūbeži. Pogosta īdzeivōtōji reti kod šū sādžu sauc vārdā, bet „sādža, kurā var dzērdēt treju valstu gaiļus.“